

Rotterdams Wijktheater

Advies: positief, binnen budget

- ▶ Geadviseerd subsidiebedrag: € 635.900,-
- ▶ Gevraagd subsidiebedrag: € 646.115,-

Samenvatting van de aanvraag

“Het Rotterdams Wijktheater is een communityartsgezelschap dat theater maakt met, voor en door Rotterdammers wiens verhalen onderbelicht zijn en die niet vanzelfsprekend met theater in aanraking komen. We doen dit vanuit de diepe overtuiging dat ieder mens het recht heeft zich artistiek en cultureel uit te drukken, én vanuit de overtuiging dat kunst - en vooral community art - de kracht bezit om onze verbeeldingskracht en empathie aan te wakkeren en verschillen tussen belevingswerelden te overbruggen.

Met onze artistieke communityprojecten geven we al 32 jaar ruimte aan nieuwe verhalen, nieuwe talenten en een nieuw publiek, en met ons International Community Arts Festival (ICAF) ondersteunen we de nationale en internationale communityartssector en de ontwikkeling van nieuw communityartstalent. Ook ontwikkelden we afgelopen jaren een nieuwe werkwijze die sterker op sociale impact gericht is. Zo speelden we onze voorstelling Verloren Onschuld over het toeslagenschandaal niet alleen in alle wijken van de stad, maar ook bij de belastingdienst, voor gemeenten en voor ministeries. In 2023 organiseerden we voor de 9e keer het ICAF; het grootste en best bezochte internationale communityartsfestival ter wereld. Dit keer met een nóg groter stadsprogramma en een uitgebreider participatief programma.

In de komende jaren zetten we onze participatieve op impact gebaseerde werkwijze voort. Vanuit het thema RUIMTE ontwikkelen we wijkprogramma's, communitylocatievoorstellingen en tourneevoorstellingen. Met het wijkprogramma De Oefenruimte ontwerpen en regisseren we creatieve, participatieve bijeenkomsten waarin we met wijkbewoners verkennen hoe we ons tot elkaar verhouden en met het wijkprogramma De Portretten ontwikkelen we kleinschalige voorstellingen met bijzondere mensen uit de wijk. De verhalen die we in de wijken hebben opgehaald vertalen we samen met onze deelnemers vervolgens naar jaarlijkse communitylocatievoorstellingen met de werktitels RUIMTE 1, 2, 3 en 4. Daarmee verbinden we de verhalen uit verschillende wijken aan elkaar, maken we het thema RUIMTE specifiek en analyseren we wat deze persoonlijke verhalen met elkaar gemeen hebben. Deze locatievoorstellingen zijn vervolgens een aanleiding voor de volgende stap in onze impact ladder; de tourneevoorstellingen waarmee we de systeemwereld betreden. Met de tourneevoorstellingen tillen we de verhalen de wijk en de stad uit en spelen we op plekken binnen institutionele ruimtes waar de verhalen een katalysator kunnen zijn voor systemische verandering. Met ons ICAF-programma leveren we een belangrijke bijdrage aan de talent- en sectorontwikkeling van nationale en internationale community arts en aan de bredere culturele sector die zich steeds meer richting participatieve en inclusieve kunst beweegt.

Daarvoor ontwikkelen we nieuwe makersprogramma's en organiseren de 10e editie van het ICAF-festival in maart 2026.

Het Rotterdams Wijktheater heeft zich in de afgelopen jaren geprofessionaliseerd en doorontwikkeld. We hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de inclusiviteit van de Rotterdamse en Nederlandse culturele sector doordat we de zogenoemde 'light users' betrekken en als publiek weten te bereiken. Met de steun van de gemeente willen we ook de komende jaren onze inclusieve, toegankelijke en impactvolle programma's blijven uitvoeren en ruimte blijven geven aan onderbelichte verhalen en ongeziene talenten uit de wijk."

Artistieke en inhoudelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de artistiek-inhoudelijke kwaliteit als goed. Het Rotterdams Wijktheater is een bekende speler binnen de podiumkunsten op het gebied van *community arts*, specifiek voor de discipline theater. Hun werkwijze vertrekt vanuit de verhalen van bewoners; vanuit nauw contact en een vertrouwde omgeving worden die vertaald naar voorstellingen. Daarnaast is het Rotterdams Wijktheater de organisator van het International Community Arts Festival (ICAF).

Ten aanzien van het programma en de activiteiten voor de stad wordt de methodiek die het Rotterdams Wijktheater hanteert helder uitgelegd. Het vakmanschap van het Rotterdams Wijktheater staat voor de commissie buiten kijf: het spreekt uit het goed geformuleerde plan, uit 32 jaar ervaring, uit het bereik en de brede maatschappelijke inbedding. Het getoonde en beschreven vakmanschap betreft met name het resultaat van een outreach-methodiek, en van een maakproces. Voor de beoordeling van de talentontwikkelings- en cultuureducatieve kwaliteiten van het Rotterdams Wijktheater ontbreken de aanknopingspunten goeddeels. Dat terwijl er wel bewijslast is: deelnemers stromen door naar kunstvakopleidingen of gezelschappen en dragen bij aan de versterking van *community arts*. Maar onduidelijk is wat wijkbewoners die deelnemen nu eigenlijk leren en welke methodiek er ligt onder de vier fases van talentontwikkeling die worden geschetst. Dat zijn voor de commissie belangrijke vragen, die niet of onvoldoende worden beantwoord. De geringe aandacht in het plan voor de positie en het leerproces van de individuele wijkbewoner leidt ook tot vragen in hoeverre er aandacht is voor sociale veiligheid. Daar gaat de commissie nader op in onder inclusiviteit.

Het vergt een specifieke aanpak om inhoudelijk kwalitatieve en artistieke projecten te ontwikkelen in wijken met, voor en door Rotterdammers die niet vanzelfsprekend met kunst in aanraking komen. Het Rotterdams Wijktheater heeft zich hierin gespecialiseerd. Achter de outreach-aanpak zit een duidelijke visie (het scheppen en vormgeven van artistieke ruimte voor onderbelichte verhalen en authentieke talenten) en tactiek: deelnemers zijn mede-eigenaren van het project en bepalen met hun persoonlijke verhaal de inhoud. Er wordt veel tijd en energie gestoken in het opbouwen van een vertrouwensband en de groepsdynamiek. Elk thema of project ontstaat vanuit een vraag of een opvallend thema uit eerdere *community*-projecten of eerdere ontmoetingen.

De commissie vraagt zich of in hoeverre er op deze manier voldoende garantie is voor een bottom-up benadering. Gaat het Rotterdams Wijktheater actief op zoek naar nieuwe groepen? Hoe krijgen bewoners die nog geen deel uitmaken van de community de kans om thema's aan te dragen? De uiteindelijke keuze voor de thematiek gebeurt, zoals nu beschreven, door de medewerkers van het Rotterdams Wijktheater.

Het Rotterdams Wijktheater heeft de afgelopen jaren een goede keuze gemaakt om zich ook te richten op stakeholders en *decision makers* die een bepalende rol (kunnen) spelen in de met de voorstelling geadresseerde opgaves. De organisatie wil daarmee de impact vergroten. Daarnaast wil de organisatie een groter algemeen publiek aanspreken. Een communicatieplan daartoe ontbreekt echter.

Enige zorg is er bij de commissie over het feit dat het Rotterdams Wijktheater weg lijkt te bewegen van de artistieke inhoud. Hoewel het maakproces helder is toegelicht, ontbreekt een visie op het resultaat: wat voor theater wil het Rotterdams Wijktheater maken? De organisatie benoemt wel dat ze met diverse artistieke partners willen samenwerken, maar het waarom is niet beschreven. De commissie verwacht van het Rotterdams Wijktheater ook een eigen, sterke artistieke signatuur.

De oorspronkelijkheid van het Rotterdams Wijktheater schuilt al decennia in het bieden van een podium voor verhalen die onderbelicht blijven. De oorspronkelijke missie en doelen hebben nog niets aan actualiteit of waarde ingeboet.

“Als het gaat om de artistieke kwaliteit streven wij (...) naar waarachtigheid, verbeeldingskracht en authenticiteit.” Daarmee verwijst de organisatie naar de verhalen die ze ophaalt. De commissie krijgt uit het plan echter weinig zicht op de artistieke vertaalslag van de verhalen naar het podium. De commissie baseert zich in haar beoordeling van de artistieke kwaliteit mede op de productiesubsidies die de organisatie van het Fonds Podiumkunsten ontvangt.

Waarde voor de stad, de bewoner en de discipline

De commissie beoordeelt de waarde voor de stad, haar bewoners en de discipline als zeer goed. Het Rotterdams Wijktheater streeft duidelijk naar het verbinden van diverse gemeenschappen en het creëren van ontmoetingsplaatsen waar mensen van verschillende achtergronden samenkomen. Dit draagt volgens de commissie bij aan een veerkrachtige en inclusieve stadscultuur. Samenwerking vindt plaats op wijk-, stads-, nationaal- en internationaal niveau. Op ieder niveau wordt er met andere partners samengewerkt die binnen de verschillende activiteiten een andere rol innemen. Het delen van lokale verhalen op nationale en internationale podia vergroot de zichtbaarheid van de stad als cultureel diverse gemeenschap.

De thema's die het Rotterdams Wijktheater behandelt zijn sterk gerelateerd aan grootstedelijke (en landelijke) vraagstukken. Het meerjarenbeleidsplan laat zien dat dat ook in de toekomst zo blijft en dat de verbinding met andere domeinen als het sociale

domein en onderwijs alleen maar sterker zal worden. Een punt van aandacht is dat binnen het culturele domein weliswaar vele partners worden genoemd, maar dat hun rol veelal onduidelijk is of beperkt lijkt tot het bieden van een podium.

De commissie ziet (aanzetten tot) artistieke en inhoudelijke vernieuwing. Zo is er waardering voor het plan om uit te gaan van een overkoepelende, in plaats van ad hoc thematiek. 'Ruimte' is daarvan een aansprekend voorbeeld.

Interessant is ook hoe de organisatie zich (inter)nationaal wil profileren; onder meer met locatievoorstellingen en een landelijke tournee. Dat is binnen het genre van *community theatre* vernieuwend te noemen; het schuurt met de focus op de lokale community die binnen de discipline enigszins gebruikelijk is. Talentontwikkeling lijkt in deze ambitie – afgezien van het verbreden van de uitvoeringsmogelijkheden – geen rol te spelen.

De grotere focus op impactproductie is niet per se innovatief, maar nog steeds enigszins vernieuwend binnen de theatrale praktijk. Door middel van impactproductie, waaronder een gericht beleid om specifieke doelgroepen aan zich te verbinden, wil het Rotterdams Wijktheater bijdragen aan de oplossing van brede maatschappelijke vraagstukken. Dat valt te prijzen.

Het Rotterdams Wijktheater richt zich sterk op diversiteit, inclusiviteit en toegankelijkheid; het laatste vormt een speerpunt in de strategie. Door ruimte te bieden aan diverse stemmen en verhalen, bevordert de organisatie sociale gelijkheid: de activiteiten worden gemaakt 'door' en niet 'over'. De outreach-programma's en samenwerkingsverbanden met gemeenschapsorganisaties tonen een diepgaande betrokkenheid bij de inwoners van de stad. De organisatie slaagt erin om de oorspronkelijke doelgroep en deelnemers – wijkbewoners die zich veelal onvoldoende gehoord of gerepresenteerd voelen – stevig aan zich te binden. Deelnemers uit de doelgroep licht hebben daarin een substantieel aandeel.

In de commissie leeft desalniettemin enige zorg, die betrekking heeft op de wijze waarop er met de veelal kwetsbare doelgroep wordt omgegaan. In het plan staat niet of er wordt getoetst of (individuele) deelnemers ertegen opgewassen zijn dat hun verhaal openbaar wordt gemaakt; of ze bewustgemaakt worden van de consequenties daarvan; of er sprake is van nazorg nadat het programma is afgerond.

Daarop aansluitend, en preluderend op de beoordeling op 'organisatie': het Rotterdams Wijktheater is de afgelopen jaren begonnen met het voeren van interne gesprekken rondom *safe practice*, waarin wordt besproken hoe om te gaan met grensoverschrijdend gedrag van welke aard dan ook. Medewerkers kunnen vermoedens van misstanden en onregelmatigheden bij de bestuurder of vertrouwenspersoon melden. De positie van de deelnemer ontbreekt hier. Dat bevestigt de commissie in de zorg omtrent de doelgroep, overigens zonder dat daar een directe aanleiding toe is.

Zakelijke kwaliteit

De commissie beoordeelt de zakelijke kwaliteit als voldoende. Het Rotterdams Wijktheater bestaat in de praktijk uit twee teams, die elkaar tijdens grote productiepieken ondersteunen, maar in de dagelijkse praktijk parallel werken. Het vaste team wordt bij grote evenementen aangevuld met freelancers.

De organisatie scoort goed op de codes; de uitwerking van de Fair Practice Code blijft achter. De reflectie op de aandachtspunten en toelichting op de ontwikkeling is beperkt tot de fair pay beloning van de betrokken uitvoerders. Overigens valt op basis van de aangeleverde informatie niet met zekerheid te zeggen of het Rotterdams Wijktheater ook daadwerkelijk aan de fair pay-vereisten voor personeel en zzp'ers voldoet.

De jaarrekening over 2022 is transparant en voorzien van een duidelijke toelichting. Opvallend is het – ook in verhouding tot vergelijkbare instellingen – zeer lage percentage aan eigen inkomsten. Dat is vermoedelijk het gevolg van het streven om de prijs van kaartjes laag te houden en geen uitkoopsommen te rekenen. Ultimo 2022 beschikte de organisatie over ruime financiële buffers voor het opvangen van tegenvallers. De financiële positie was zeer goed.

Ten aanzien van het beeld van de (financiële) bedrijfsvoering voor de komende periode is de commissie kritischer: die roept enkele vragen op. Zo verdubbelen de publieksinkomsten ten opzichte van 2022. De stijging wordt evenwel niet nader onderbouwd en het ontbreekt in het meerjarenbeleidsplan aan een plan om het publieksbereik te vergroten. Dat lijkt ook niet de intentie: de publieksaantallen nemen juist af ten opzichte van 2022. Dat is een lijn met een afname van het aantal presentaties. De prijs van de kaartjes wordt laag gehouden; waar komt die stijging dan vandaan?

Met het oog op de omvang van de toename (van gemiddeld 38 procent) bij de personeelslasten op zowel beheer als activiteiten ten opzichte van 2022 is de toelichting erg summier. Het opgegeven aantal fte's strookt niet met de optelling van de commissie, en een berekening van het uurtarief door het opgegeven budget te delen door het opgegeven aantal uren inhuur geeft een royaal gemiddelde.

Ten slotte staan er fouten in de begroting die een te positief beeld geven van de eigen inkomsten. Zo worden er onder 'overige directe inkomsten' afboekingen op de bestemmingsreserves voor de afschrijving van investeringen opgenomen. Ten eerste is dat niet toegestaan en ten tweede bestaat die bestemmingsreserve niet.

De financieringsmix van het Rotterdams Wijktheater is eenzijdig. De stichting is qua baten vrijwel volledig aangewezen op subsidies. De commissie verwacht daarbij een wat gedegener zakelijke paragraaf. Meer initiatief om de financieringsmix te verbreden zou de positie van de organisatie versterken. Het geheel van meerjarenplan en begroting geeft evenwel voldoende vertrouwen in een gezonde bedrijfsvoering voor de toekomst. Hierin

weegt mee dat de organisatie eind 2022 over stevige financiële buffers beschikte, waardoor de stichting enige ruimte heeft voor het opvangen van tegenvallers.

Geadviseerd bedrag

De commissie adviseert om het subsidieniveau van 2024 te handhaven.